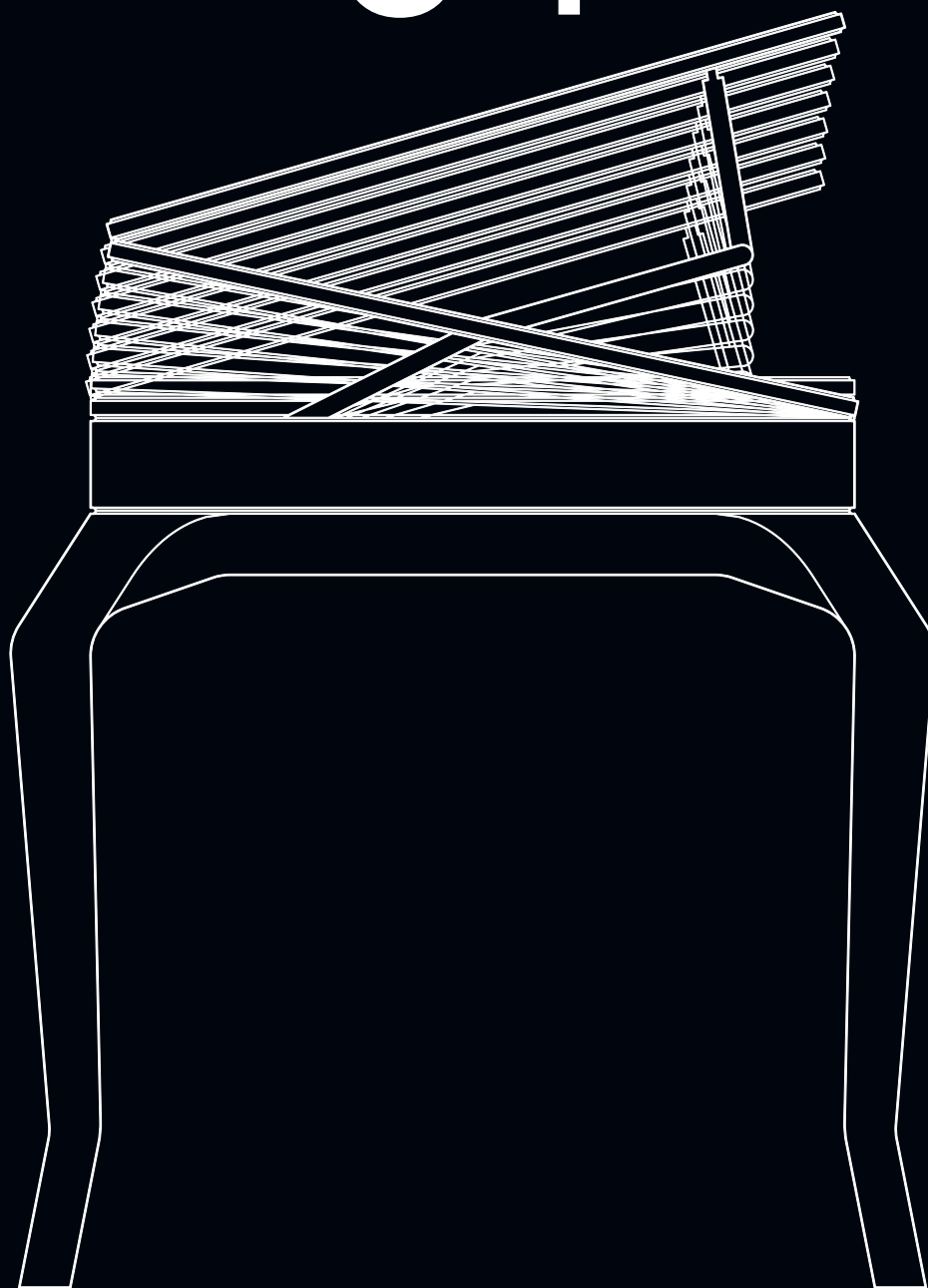

ARKITEKTEN

Maj 2019

04

Vol. 121

HÅNDVÆRK 1

DEMOKRATISK NYROKOKO

Det nye talerbord åbnes, når det skal i brug, og taleren kan selv indstille højden. Det grønne gulvtæppe er, som man kan se s. 68, blevet udskiftet.
Foto: Torben Eskerod

Interview med Asger Aabenhus ved Anne Pind

Folketingets Byggesekretariat har ombygget og renoveret Folketingssalen på Christiansborg, 100 år efter dens indvielse. Baggrunden for forandringerne er bl.a. et ønske om at øge tilgængeligheden i salen. Arkitekt Asger Aabenhus fortæller her om at bygge videre på Thorvald Jørgensens nybarokke formverden, og om hvordan udvidelsen af talerstolen også er en udvidelse af vores demokratiopfattelse. Det handler om inklusion.

Talerbordet er placeret centralt i salen, foran talerstolen, der er blevet ombygget og istandsat. Bag ved talerstolen er et tidligere blændet vindue blevet genåbnet. Foto: Ty Stange

AA Folketingssalen er håndværksmæssigt meget elaboreret i sit udtryk med billedskærerarbejder, stuk og stole med kabriol-ben. Men fordi man har brugt lakeret egetræ til både apteringer og møbler, så virker salen meget helstøbt, selvom der formmæssigt sker utrolig mange forskellige ting herinde. Det er jo et komplekst rum med både balkoner og loger over gulvet.

Roen i salen forstærkes af et klart hierarki i detaljeringsgraden, der er graderet, så paneler, gesimslister og alle de arkitektoniske elementer, der sidder på væggene, har en større skala end møblerne på gulvet.

Man kan sige, at talerstolen befinder sig midt i det hierarki. Den har en større detaljeringsgrad end vægelementerne, men en formverden som er møblets. Den er mere bevæget i sin form end bygningssnedkerarbejdet med sin barokke, elipsoformede grundplan. Samtidig er talerstolen også lidt paradoksal, fordi den er et møbel uden en bagside. Den er jo skubbet op mod en væg.

Hvad er interessant ved Thorvald Jørgensens møbler?

AA De følger sig både meget organisk ind i rummet, tager organisk imod menneskekroppen og fletter sig på sin vis også organisk ind i kunsthistorien. For Thorvald Jørgensen og historikerne greb tilbage i tiden til nogle former, som de vidste virkede, og byggede videre på dem. På en meget plastisk måde.

Det er i virkeligheden den uhøjtidelige tilgang, jeg synes, vi kan forlænge. Både i vores arbejde med at udvide talerstolen og med det nye talerbord, der står foran.

At arbejde videre med de her formelementer har været nøglen til at få de nye møbler til at falde ind i den arkitektoniske helhed. Så længe man har ydmygheden med. Så længe man er opmærksom på, at møblerne er her, fordi de skal udfylde en funktion. De er tjenere. På den måde bliver vi som formgivere også tjenere af en funktion. Det er en meget anden måde at tænke på, end vi er vant til.

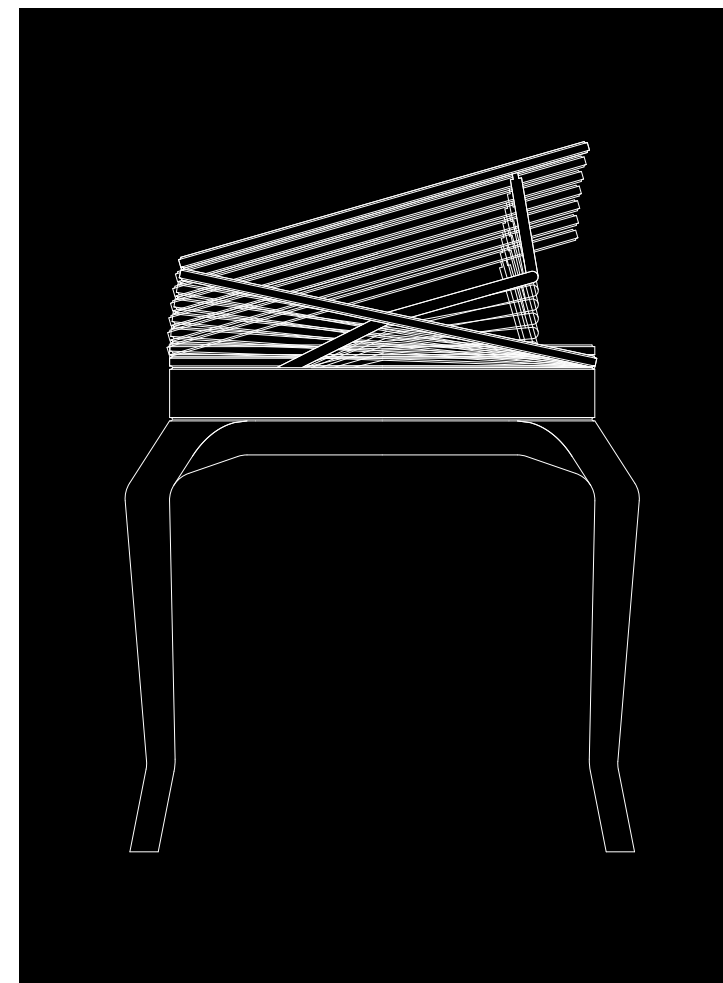
Modernisterne havde en meget stærk dagsorden om, at tingene skulle formes på en bestemt måde, fordi de skulle udtrykke en ideologi. En renhedsideologi.

Hvordan kom det til udtryk i møbelkunsten?

AA Thorvald Jørgensens møbler vægter den formmæssige helhed. Modernisterne gør det modsatte, de udtrykker de enkelte led, som møblet består af. Det er hele den tradition, vi kender fra almuemøbler, som man finder i shakermøbler, og som også er noget af det, der inspirerer de danske møbelklassikere. Jørgensens stol er som en krop. Shakerstolen er et værktøj.

Kigger man på talerstolen og stolene i Folketingssalen, så bearbejder de rummet omkring sig. Med de opspændte former tager møblerne imod, skubber fra osv. I hele deres pompøse udtryk er de på en sær måde uegennyttige. Hvor modernismens møbler på en måde er meget selvhævdende, fordi de kræver, at hele verden skal indrette sig efter dem.

Nu har I udvidet talerstolen med to nye fløje. Hvorfor?

En indbygget sakselift i talerbordet gør, at man kan tilpasse bordhøjden individuelt til taleren, hvad enten man står op eller sidder i kørestol. Illustration: Carsten Holgaard

AA Ombygningerne er igangsat for at forbedre tilgængeligheden i Folketingssalen. Herunder, at talerstolen blev gjort tilgængelig for så mange som muligt. Før kunne man kun komme op via trapper. Nu har vi sat et bord på hver side af talerstolen. I højre side skjuler bordet en stor lift, som en kørestolsbruger selv kan benytte. Det gælder om at skabe en situation, hvor folk kan være selvhjulpne. Så længe man skal have hjælp, sker tingene på ulige vilkår.

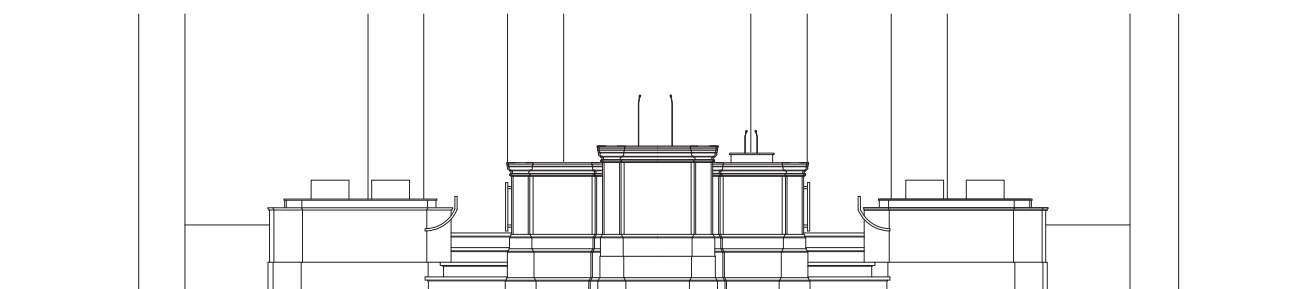
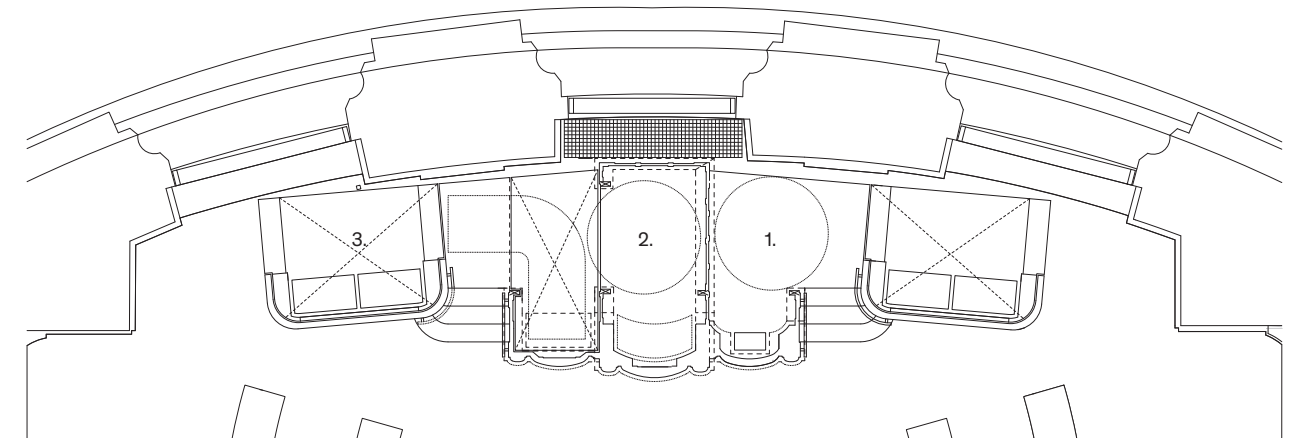
Fra starten af projektet har det været vigtigt, at tilgængeligheden blev så værdig og ligeværdig som muligt. Derfor har det også været vigtigt, at de ændringer, vi har lavet, ikke stod frem som noget særligt i salen. Vi skal ikke markere eller højtidelig holde, at vi har gjort noget særligt for nogle særlige mennesker.

Da man opfandt det danske demokrati, var den daværende folketingssal kun tilgængelig for voksne mænd. Der var ingen kvinder til stede, for de havde hverken valgret eller stemmeret før 1915. Til gengæld blev talerstolen bygget af en af Danmarks første kvindelige snedkermestre. Hun hed Anny Berntsen og havde værksted på Nørrebro.

Ombygningen af talerstolen afspejler, at vores idé om, hvem der er del af demokratiet, igen bliver udvidet. At 'alle' har adgang til Folketingets talerstol, betyder noget andet i dag, end da man byggede talerstolen.

I har også udvidet taleområdet i salen med det nye talerbord.

I forbindelse med de her forbedringer af tilgængeligheden, så havde vi brug for at skabe mere plads inde på gulvet, for at man kunne komme bedre omkring. Ordførerbordet, der stod her tidligere, havde ikke så meget funktion tilbage, og den funktion, det havde, var det ikke bygget til. Så derfor besluttede vi at tage det

Ombygningen af talerstolen har skabt niveaufri adgang til 1. talerpladsen, 2. formandspladsen og 3. sekretærpladsen, samt bedre manøvreringsplads for brugerne. Illustration: Rønnow Arkitekter

Dørene til Folketingssalen er blevet forsynet med automatik. Trykknapperne er udført i messing, som er et af Folketingssalens signaturmaterialer. Foto: Ty Stange

Den gamle talerstol er blevet sat i stand. Dele er blevet udskiftet, bl.a. er der lagt nye bordplader på. Revner er udbedret, og hele talerstolen er blevet lakeret. Foto: Ty Stange

For at forbedre orienteringsmulighederne for mennesker med synsnedsetelse har bordrækkerne fået taktile markeringer, der viser rækkenummeret. De er udført med almindelige møbelsøm i messing. Foto: Ty Stange

Hvordan løser man mødet mellem træ og mekanik, håndværksmæssigt?

AA Det kræver en dygtig inventarsnedker, som både ved, hvordan træ arbejder, og kan forudse, hvor store kræfter der kommer i tingene, når man blander træ og teknik. Nogle dele i bordet her er formbøjet finer, for at det ikke skal knække. Benene er tegnet i en computermodel, og så er de fræset ud med en CNC-fræser.

Inde i bordet er der indbygget en hel masse moderne, højindustrielle produkter. Men jo altså skjult. Ikke fordi de er hemmelige, men fordi det her møbel påtager sig, ligesom de gamle møbler, at integrere hele funktionen i en sluttet form.

Asger Aabenhus er arkitekt.

væk og lave et nyt møbel, som både kan bruges af en stående og af en siddende taler, f.eks en kørestolsbruger.

Man har i rokokoen en tradition for at lave funktionsmøbler, spilleborde, syborde, spinetter osv., som har én form, når de ikke er i brug, og en anden, når de bliver åbnet til den brug, de skal have. Det var faktisk noget af det, der løste udfordringerne for os her: at acceptere, at der skulle være noget dynamisk og mekanisk indbygget i bordet.

Bordpladen kan klappes op, og så er der en sakselift indeni, som gør, at man kan indstille bordet til taleren. Benene er en fortolkning af Thorvald Jørgensens kapriole nyrokobben. Vi fandt ud af, at det passede godt til funktionen. Man kan bedre få en kørestol ind, når bordbenene svinger ud.

Sådan set er alt i det her nyrokobmøbel formet ud fra kropslige mål. Kørestolen er jo også et udtryk for kroppens mål. Den angiver en højde for kørestolsbrugeren og dermed også en øjenhøjde, og den har betydning for, hvor skrå bordpladen i talerbordet skal være, når den er klappet op.

Rokokoen har i det hele taget været en rigtig god inspiration i forhold til at lave et møbel, som skal kunne løse en så kompleks funktion: at agere talerstol i to retninger, men samtidig forholde sig retningsløst til et rum.

FAKTA

Christiansborg
Prins Jørgens Gård 1, 1218 København
Arkitekt: Thorvald Jørgensen
Opført: 1918

Talerstol

Arkitekt: Folketingets Byggesekretariat
og Rønnow Arkitekter A/S
Bygherre: Folketinget
Snedker: Jönsson Inventar A/S
Tømrer: Kjell Pedersen Entreprise A/S
Maler: C. Møllmann & Co A/S
Ingeniør og byggeledelse: Moe A/S
Ombygget: 2018

Talerbord

Arkitekt: Folketingets Byggesekretariat
og Holgaard arkitekter
Bygherre: Folketinget
Snedker: Jönsson Inventar A/S
Udført: 2017